

09.02.2017. Nr. 01-7/140

Uz _____ Nr. _____

**Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisijai**
Ūnijas ielā 45, Rīgā, LV-1039

**Par konsultāciju dokumentu par
dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma
tarifu aprēķināšanas metodiku**

SANĒMTS
Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisijā
09. . 02. . 20. 17.
Nr. 2258

AS „Conexus Baltic Grid” iepazīnās ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK) 2017. gada 19. janvārī publiskoto konsultāciju dokumentu par lēmuma projektu „Dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodika” (turpmāk – metodikas projekts) un izsaka šādus priekšlikumus un komentārus par metodikas projektu.

1. Konsultāciju dokumenta ievaddaļā par metodikas projekta nepieciešamību ir ietverts šāds apgalvojums: „*var vairākkārtīgi veikt dabasgāzes iesūkņēšanu un izņemšanu atkarībā no faktiskās tehnoloģiskā režīma dabasgāzes plūsmas.*”. Norādām, ka šāds apgalvojums maldina potenciālos dabasgāzes krātuves lietotājus, radot iespaidu par tehnoloģisko procesu maiņu Inčukalna pazemes gāzes krātuvē (turpmāk – IPGK) un iespēju nodrošināt fizisku vairāku iesūkņēšanas-izņemšanas ciklu izpildi viena tarifu pārskata cikla ietvaros, kas bez būtiska krātuves izmaksu pieauguma uz tehnoloģiskā patēriņa un zudumu rēķina (tātad efektivitātes krituma), nav īstenojama.

Vienlaikus vēršam uzmanību, ka komerciāla šāda procesa īstenošana ir jau paredzēta izskatīšanai iesniegtajā pārvades sistēmas pakalpojumu tarifu projektā un 2017. gada 24. janvārī ar vēstuli Nr. 01-7/59 SPRK apstiprināšanai iesniegtajā Dabasgāzes pārvades sistēmas lietošanas noteikumu projektā un Conexus Baltic Grid Inčukalna pazemes gāzes krātuves lietošanas noteikumu projektā.

Papildus norādām, ka ar nolūku iespējami vienkāršot IPGK izmantošanu AS „Conexus Baltic Grid” kā vienotais dabasgāzes pārvades sistēmas un krātuves operators, izstrādājot IPGK lietošanas noteikumu projektu, nav paredzējis krātuves jaudas rezervēšanu uzglabāšanas vienībās šī jēdziena nozarē lietotajā izpratnē. Šāda pieeja ļauj mazināt tirgus dalībniekiem IPGK lietošanas tiesību iegūšanai un tālākai izmantošanai veicamo darbību skaitu, nodrošinot krātuves jaudas izmantošanas vadību ar standarta pārvades sistēmas lietošanas risinājumiem.

2. Norādām uz nepieciešamību saskaņot metodikas projektu ar IPGK lietošanas noteikumu projektā noteikto krātuves pakalpojumu un definīcijām un termiņiem, kā arī precizēt metodikas projektā izmantotās definīcijas un terminus, par pamatu ņemot minētajā noteikumu projektā izmantotos, kā arī izslēgt no metodikas projekta 2.1., 2.2., 2.6., 2.8. un 2.9. punktu, jo tie vai nu atkārtoti IPGK lietošanas noteikumu projektā izmantotās definīcijas vai savstarpēji definē jēdzienus, kas netiek izmantoti tarifu aprēķināšanai.
3. Metodikas projekta 2.3. punkts noteic, ka dabasgāzes krātuves prognozētais izmantotais apjoms ir trīs iepriekšējos krātuves ciklos vidējais izmantotais dabasgāzes krātuves apjoms. Norādām, ka veidošanās stadijā esoša atvērta tirgus apstākļos trīs iepriekšējos

krātuves ciklos vidējais izmantotais dabasgāzes krātuves apjoms krātuves izmantošanas prognozēšanai nebūs izmantojams vismaz tuvākos 2-3 krātuves ciklus. Ja šādu principu piemērotu jau šobrīd, gala rezultātā iegūtā kļūda daudzkārt pārsniegtu metodikas projektā iestrādāto pieļaujamo noviržu robežu. Tā kā 2017. gads ir pirmais, kad dabasgāzes krātuves operators savus pakalpojumus piedāvā ne tikai ārvalstu, bet arī Latvijas dabasgāzes tirgus dalībniekiem un ir sagaidāmas būtiskas pārmaiņas dabasgāzes krātuves izmantošanā, lūdzam papildināt metodikas projekta noslēguma jautājumus ar punktu šādā redakcijā:

„Līdz 2020. gada 1. aprīlim Q_{kr} vērtība atbilst krātuves operatora prognozētajai krātuves izmantotajai jaudai krātuves ciklā.”

4. Lūdzam izslēgt metodikas projekta 2.14. punktu un precizēt metodikas projekta 2.10., 2.11. un 7. punktu, aizstājot vārdus „uzglabāšanas vienības” ar „krātuves jaudas” (skat. 1. punktā).
5. Metodikas projekta 12. punkts nosaka regulējamo aktīvu bāzē iekļaujamus aktīvus. Neskatoties uz plašo uzskaitījumu, uzskatām, ka netiek segta tā aktīvu vai saistību daļa, kas krātuves operatoram var rasties no līdzmaksājumiem kopējo interešu projektu īstenošanai ārpus Latvijas, neradot krātuves operatoram materiālus aktīvus. Ņemot vērā minēto, aicinām papildināt metodikas projekta 12. punktu aiz vārdiem „bilances vērtību gada beigās,” ar tekstu šādā redakcijā:

„kā arī aktīvos uzskaitītos maksājumus par dalību starptautiskajos pārvades infrastruktūras izveides projektos un saistības, kas izriet no lēmumiem par ieguldījumu izmaksu sadali, kuri ir pieņemti atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai Nr. 347/2013, ar ko nosaka Eiropas energoinfrastruktūras pamatnostādnes un atceļ Lēmumu Nr. 1364/2006/EK, groza Regulu (EK) Nr. 713/2009, Regulu (EK) Nr. 714/2009 un Regulu (EK) Nr. 715/2009.”

6. Lūdzam precizēt metodikas projekta 26. punktu, svītrojot vārdus „iesūkņēšanas sezonā”, jo IPGK kompresoru iekārtas tiek darbinātas tikai dabasgāzes iesūkņēšanas laikā un citā tehnoloģiskajā procesā to izmantošana nav tehnoloģiski iespējama.
7. Metodikas projekta 32. un 33. punktā ir paredzēti izmaksu koriģēšanas principi, kas nosaka atļauto ieņēmumu koriģēšanas kārtību. Vēršam uzmanību uz faktiskajiem IPGK darbības apstākļiem un straujajām pārmaiņām dabasgāzes krātuves pakalpojumu tirgū laikā no 2014. līdz 2016. gadam. Piemēram, 2016./2017. gada krātuves ciklā IPGK dabasgāzes uzkrājums iesūkņēšanas sezonas noslēgumā bija vien 1530 milj.m³ no kopējā aktīvās gāzes apjoma 2300 milj.m³ vai 66,5%. Salīdzinājumam – 2015./2016. gada krātuves ciklā IPGK dabasgāzes uzkrājums iesūkņēšanas sezonas noslēgumā bija 1997 milj.m³ vai 86,8%. Minētie piemēri ilustrē krātuves pakalpojumu izmantošanas prognožu nenoteiktību, kas turklāt nav atkarīga tikai no krātuves pakalpojumu tarifu līmeņa, bet arī no kaimiņvalstīs dabasgāzes apgādes tehnoloģijās veiktajām investīcijām, valstu politikas attiecībā uz dabasgāzes lomu tautsaimniecībā un kopējām tendencēm Baltijas un Eiropas dabasgāzes tirgū.

Tā kā šobrīd regulējums neparedz krātuves lietotājam saistošu krātuves noslodzes prognožu iesniegšanu pirms krātuves jaudas rezervēšanas vai tarifu projekta izstrādes nolūkiem, izmaksu koriģēšanai jānosaka elastīgāks mehānisms, nekā piedāvāts metodikas projektā. Priekšlikums noteikt, ka ik gadu sistēmas operators ir tiesīgs atgūt nepieciešamo ieņēmumu daļu, kas pārsniedz ieņēmumu pieļaujamo novirzi, iekļaujot nākamā tarifu pārskata cikla plānotajās krātuves pakalpojuma izmaksās iepriekš negūtos nepieciešamos ieņēmumus apmērā, kas nepārsniedz pusi no negūtajiem nepieciešamajiem ieņēmumiem, kas noteikti atbilstoši metodikas projekta 32. punktā

noteiktajai kārtībai.

8. Vēršam uzmanību uz metodikas projekta 33. punkta apakšpunktos iestrādāto rīcības nekonsekvenci un nesamērību – gadījumā, ja krātuves lietotāji rezervē mazākas krātuves jaudas nekā, aprēķinot tarifus, prognozējis krātuves operators, atbilstoši 33.1. apakšpunktam ik gadu krātuves operators ir tiesīgs atgūt nepieciešamo ieņēmumu daļu, kas pārsniedz ieņēmumu pieļaujamo novirzi, iekļaujot nākamā tarifu pārskata cikla plānotajās uzglabāšanas pakalpojuma izmaksās iepriekš negūtos nepieciešamos ieņēmumus apmērā, kas nepārsniedz 10 % no nākamā tarifu pārskata cikla kopējām plānotajām uzglabāšanas pakalpojuma izmaksām.

Turpretī gadījumā, ja kādu iepriekš neprognozējamu apstākļu dēļ krātuves lietotāji rezervē lielākas krātuves jaudas nekā prognozējis krātuves operators, saskaņā ar metodikas projekta 33.2. apakšpunktu krātuves operatoram par visu papildu ieņēmumu daļu, kas pārsniedz ieņēmumu pieļaujamo novirzi, jāsamazina nākamā tarifu pārskata cikla uzglabāšanas pakalpojuma izmaksas. Šāda korekcija par visu virs pieļaujamās novirzes papildu gūto ieņēmumu apjomu iepriekš minētajos neprognozējamos apstākļos var radīt nepamatotas uzglabāšanas pakalpojuma tarifa svārstības, dodot tirgum maldinošu signālu par krātuves ilgtspējīgas un prognozējamās izmantošanas iespējām. Uzskatām, ka arī metodikas projekta 33.2. apakšpunktā jānosaka līdzīgs princips, izsakot metodikas projekta 33.2. apakšpunktu šādā redakcijā:

„33.2. ja faktiskais krātuves izmantotās jaudas apjoms ir lielāks par plānoto krātuves jaudas izmantošanas apjomu, krātuves operators par papildu ieņēmumu daļu, kas pārsniedz ieņēmumu pieļaujamo novirzi, samazina nākamā tarifu pārskata cikla jaudas rezervēšanas pakalpojuma izmaksas. Izmaksu samazinājums vienā tarifu pārskata ciklā nepārsniedz pusi no papildu ieņēmumu daļas, kas noteikta šīs metodikas 32. punktā noteiktajā kārtībā.”

9. Ja metodikas projektā netiek iekļauts papildu nosacījums par Q_{kr} izmantojamo lielumu, metodikas projekta 35. punktā mainīgā Q_{kr} skaidrojums izsakāms šādā redakcijā:

„ Q_{kr} – dabasgāzes krātuves prognozētā izmantotā jauda [MWh/krātuves ciklā].”

10. Vēršam uzmanību, ka nav skaidrs ar metodikas projekta 36. punktu sasniedzamais mērķis un veicamie aprēķini, kā arī aprēķinu rezultātā iegūto lielumu piemērošanas kārtība norēķinos. Ja atbilstoši 36. punktā noteiktajai kārtībai aprēķinātie tarifi būtu piemērojami norēķiniem par krātuves pakalpojumiem tarifu pārskata cikla ietvaros gadījumā, ja krātuves jaudas krātuves cikla ietvaros tiek rezervētas apjomā, kas pārsniedz sākotnējo operatora prognozi, norādām, ka metodikas projekts nesatur regulējumu, saskaņā ar kuru šādi aprēķinātie tarifi būtu piemērojami. Tāpat jāparedz līdzīgs regulējums gadījumiem, ja krātuves jaudas rezervēšana krātuves cikla ietvaros ir mazāka par operatora prognozēto. Pamatojoties uz to, mūsu ieskatā 36. punkta teikuma otrā daļa izsakāma šādā redakcijā: „sākot ar 50% no dabasgāzes krātuves prognozētās izmantotās jaudas līdz dabasgāzes krātuves jaudai.”

Tāpat metodikas projektu nepieciešams papildināt ar atbilstoši šim punktam aprēķināto tarifu piemērošanas kārtību tarifu cikla ietvaros.

11. Papildus minētajam vēršam SRRK uzmanību uz nemainīgo IPGK lomu nepārtrauktā un stabilā Latvijas dabasgāzes apgādē, kā arī nepieciešamību nodrošināt iespējami vienlīdzīgu konkurenci starp dažādiem dabasgāzes piegādātājiem, kas ir izvirzīts kā viens no Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/73/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz dabasgāzes iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/55/EK atcelšanu galvenajiem mērķiem, kura sasniegšanai dalībvalstu rīcībā ir

dažādi mehānismi, tai skaitā sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības un lietotāju aizsardzība. Latvijas dabasgāzes tirgus stabilas apgādes nodrošināšanai ir kritiski svarīgi iespējami izlīdzināt dažādu piegādes tehnoloģiju infrastruktūras fiksēto izmaksu ietekmi uz dažādu piegādātāju Latvijas virtuālajā tirdzniecības punktā piedāvātās dabasgāzes vairumcenu.

Ievērojot minēto, ierosinām papildināt metodikas projektu ar 46^{1.}, 46^{2.} un 46^{3.} punktu šādā redakcijā:

“46^{1.} Maksa par krātuves rezervēšanu Latvijas lietotāju apgādes nodrošināšanai ir proporcionāla prognozētajam dabasgāzes pārvades un sadales sistēmai pieslēgtajiem gazificētajiem objektiem piegādātajam dabasgāzes apjomam, un to aprēķina šādi:

$$K_{USO} = \frac{I_{USO} \times Q_{kr.LV}}{Q_{nod.liet} \times Q_{kr}}$$

kur

K_{USO} – maksa par krātuves rezervēšanu Latvijas lietotāju apgādes nodrošināšanai [EUR/kWh/krātuves ciklā];

$Q_{kr.LV}$ – dabasgāzes krātuves jaudas izmantošanas Latvijas lietotāju apgādes nodrošināšanai prognoze [kWh/krātuves ciklā];

$Q_{nod.liet}$ – gada laikā dabasgāzes pārvades un sadales sistēmai pieslēgtajiem gazificētajiem objektiem piegādāto dabasgāzes apjomu prognoze [kWh].

46^{2.} Maksu K_{USO} vienotais pārvades sistēmas un krātuves operators pieskaita maksai par izejas punkta Latvijas lietotāju apgādei izmantošanu $K_{pārv.}$

46^{3.} Ja pēc pārvades sistēmas operatora datiem piegāde Latvijas tirgum ir veikta, izmantojot krātuves pakalpojumus, dabasgāzes uzglabāšanas sistēmas operators veic savstarpējo ieskaitu ar attiecīgo dabasgāzes tirgotāju proporcionāli Latvijas tirgum piegādātajam apjomam.”

Valdes priekšsēdētāja vietnieks

Sebastians Grëblinghofs

Valdes loceklis

Gints Freibergs